

УДК 658.15:336.717.11

Л.О. Волощук, канд. екон. наук, доц.,
А.В. Богаченко, магістр,
Одес. нац. політехн. ун-т

МОЖЛИВОСТІ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ДОДАТКОВОГО ФІНАНСУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВА ЗА ДОПОМОГОЮ РАХУНКІВ У БАНКУ

Л.О. Волощук, А.В. Богаченко. **Можливості та перспективи додаткового фінансування підприємства за допомогою рахунків у банку.** Розглянуто можливості додаткового фінансування за рахунок банківських послуг з обслуговування рахунків підприємств та розроблено для цього механізм обрання банку та банківського продукту. Дані досліджень подано станом на квітень 2009 р.

Л.А. Волощук, А.В. Богаченко. **Возможности и перспективы дополнительного финансирования предприятия с помощью счетов в банке.** Рассмотрены возможности дополнительного финансирования за счет банковских услуг по обслуживанию счетов предприятий и разработан для этого механизм выбора банка и банковского продукта. Данные исследований представлены по состоянию на апрель 2009 г.

L.A. Voloshchuk, A.V. Bogachenko. **Possibilities and prospects of refinancing of enterprise by bank accounts.** Possibilities of refinancing at the expense of bank services in maintenance of enterprises' accounts are considered. The mechanism of selecting the bank and bank product is developed. The research data are given by the state on April, 2009.

Серед питань управління фінансово-господарською діяльністю підприємства одне з найважливіших місць займає управління фінансовими ресурсами, а саме ліквідними коштами [1, 2]. Ефективність управління фінансовими ресурсами на підприємстві потребує організації системи облікових та аналітичних інструментів для прийняття рішення у сфері формування та використання фінансових ресурсів взагалі та зокрема грошових коштів. Саме тому важливі питання додаткових джерел фінансування підприємства.

Розглянемо поняття фінансових ресурсів підприємства. Фінансові ресурси — це частина грошових коштів у формі доходів і зовнішніх надходжень, необхідних для виконання фінансових зобов'язань і здійснення витрат із забезпечення розширеного виробництва.

Зв'язок між фінансовими ресурсами і грошовими коштами виявляється у тому, що грошові кошти є матеріальним вираженням фінансових ресурсів. Проблемою багатьох підприємств є час від часу брак саме найліквіднішої частини фінансових ресурсів — грошових коштів на рахунках та в касі підприємства. Причиною цього можуть бути як прорахунки підприємства, так і непередбачувані обставини: неспланованість прийнятих управлінських рішень; непланування часу і розміру закупок; відсутність аналізу прийнятих рішень, відмова від альтернатив; форс-мажорні обставини тощо.

Ресурси підприємства у вигляді грошових коштів можуть зберігатися переважно на рахунках у банку та у касі підприємства.

Під рахунками маються на увазі всі можливі рахунки підприємства у банку.

Джерела фінансування підприємства можна поділити на зовнішні і внутрішні. Найбільш поширеними джерелами зовнішнього фінансування до осені 2008 р. було банківське кредитування, проте в умовах кризи воно стало майже недоступним або занадто дорогим для підприємств, особливо малих. У ситуації, що склалась, підприємства можуть розраховувати переважно на власні джерела фінансування і спрямовувати зусилля на максимальне використання всіх можливих джерел формування власних фінансових ресурсів.

Грошові кошти, що зберігаються на поточному рахунку підприємства, майже не приносять доход, у більшості банків нараховується процент на залишок коштів на поточному рахунку, який складає лише 0,1 % річних. Таким чином, можна зробити висновок, що кошти, які

тимчасово вільні і зберігаються на поточних рахунках у банку, не приносять додатковий дохід підприємству, поки їх не залучать до подальшого обороту. Не секрет, що чим швидше обертаються кошти підприємства, тим краще у нього стан і тим ефективніше воно працює.

На сьогодні, в Україні більше 170 банків різної величини. Кожен банк пропонує свій засіб і свій механізм збільшення обігових коштів підприємства. Тому на даний вид фінансування варто звернути увагу.

Індустрія банківських послуг — одна за найбільш зростаючих у світовій економіці. Цей процес не обійшов і вітчизняний банківський сектор. Банківські послуги активно впливають на розвиток економіки на макро- та мікрорівні. Відносини між підприємством і банком регламентує багато нормативних актів, одним з таких документів є інструкція "Про порядок відкриття, використання і закриття рахунків у національній та іноземній валютах" [3].

Кожен банк має ряд послуг для підприємств та фізичних осіб — підприємців, стандартні послуги — це кредит та розрахунково-касове обслуговування.

В середньому на розрахунково-касове обслуговування рахунків у банку підприємство сплачує від 50 до 500 грн. залежно від кількості операцій та тарифів банку. Та чи можна не тільки зменшити ці витрати, а, навпаки, змусити працювати навіть грошові кошти на рахунках банку? Для відповіді на це питання проаналізовано пропозиції банків з розрахунково-касового обслуговування та супутніх послуг, що пропонують комерційні банки станом на 1.04.2009 р.

Цікавою і досить новою є послуга рахунка з підвищеним відсотком. Цей рахунок також можна назвати альтернативним. Альтернативні поточні рахунки — це поточні рахунки, за якими пропонується підвищена ставка на залишок коштів на ньому, це може бути як окремий поточний рахунок, так і поєднання рахунку для розрахунково-касових операцій і підвищеної ставки для цього ж рахунку. Наприклад, якщо ставка за знаходження коштів на поточному рахунку складає 0,1 % річних, то ставка за рахунком з підвищеним відсотком може становити від 0,25 до 17 % річних (за станом на квітень 2009 р.).

Отже, рахунки з підвищеними відсотками дають можливість додаткового примноження коштів без втрати їх мобільності.

Для обрання вигідних умов додаткового фінансування за рахунок послуг банку спочатку має приділятися увага обранню банку у зв'язку з тим, що, незважаючи на привабливість пропонованої послуги, підприємство не має ставити під загрозу свій фінансовий стан, звертаючись до ненадійного банку, який пропонує привабливі умови. Особливо питання обрання банку актуальне зараз, коли в умовах кризи у більш ніж 10 банків введена тимчасова адміністрація. Етапи обрання банку можна зобразити схематично (рис. 1.)

Даний процес може зайняти певний час, все залежить від повноти інформації про стан банків країни та їх послуги. Крім того, після обрання банку необхідно прорахувати можливі витрати на використання послуг банку та витрати на можливе переведення грошових оборотів.

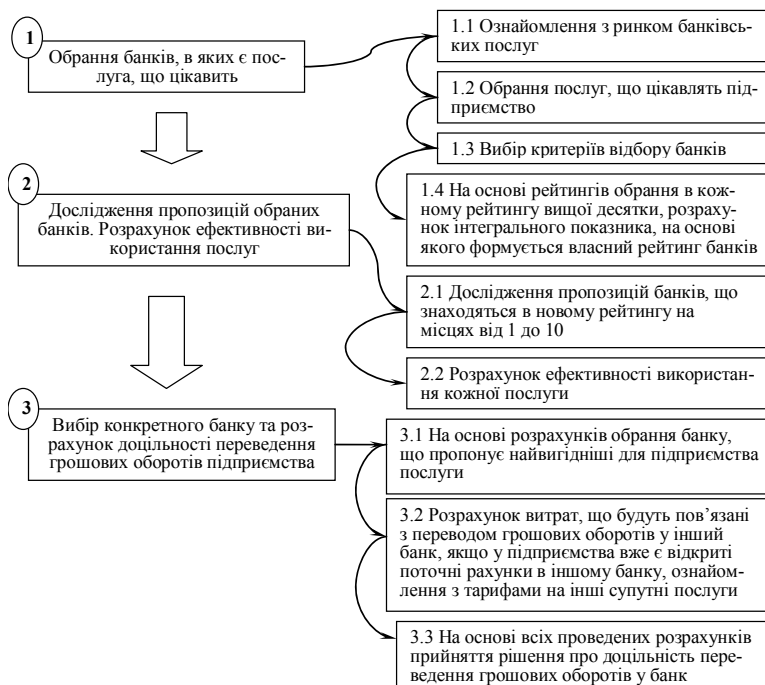

Рис. 1. Етапи обрання банку та необхідного банківського продукту

Керівництво підприємства може зробити вибір банку за обраними критеріями — бажаними ознаками, вимогами, яким має відповідати банк та банківський продукт на думку підприємств (рис. 2.) Цими критеріями керівництво підприємства може керуватися при обранні банку та необхідної послуги.

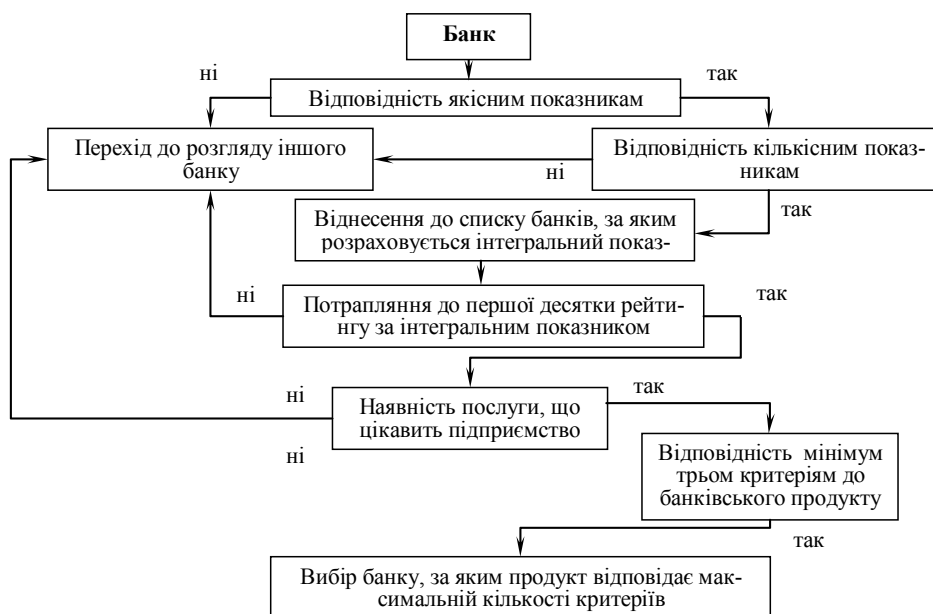

Рис. 2. Блок-схема обрання банку та банківського продукту

Для порівняння переваг рахунків з підвищеними відсотками та банків проведено опитування серед власників 15 підприємств за темою “Обслуговування у банку та його послуги”. В результаті визначено основні побажання керівників підприємств щодо банків та їх продуктів (табл. 1.).

Таблиця 1

Побажання керівництва підприємств щодо ознак якими має бути наділений банк та його продукт

Побажання щодо банків	Побажання щодо продукту (послуги) банку
Кількісні показники	забезпечення максимального доходу підприємства
розмір кредитно-інвестиційного портфелю	простота отримання (оформлення) послуги
розмір капіталу	швидкість оформлення
розмір портфелю депозитів фізичних осіб	мінімальні витрати на оформлення
розмір портфелю депозитів юридичних осіб	мінімальна кількість обов’язкових супутніх послуг
фінансовий результат	
Якісні показники	
банк має бути не молодше 10 років	
наявність широкої мережі відділень, повний доступ до інформації клієнту (інформаційні листи, наявність добової інформаційної служби)	можливість отримання послуги, не переводячи всі безготівкові обороти до іншого банку
банк має займати не нижче 10-го місця в кожному з рейтингів банків України	

З критеріїв, обраних для оцінки продукту (послуги) банку, на основі практичного досвіду роботи у банківській сфері визначено основні, за якими порівняно поточні, альтернативні поточні та вкладні рахунки (табл. 2) за даними сайта Українського фінансового сервера [4].

Таблиця 2

Порівняння видів рахунків у банку

Ознака	Вид рахунку банку			
	Поточний	Альтернативні поточні	Вкладний до запитання	Вкладний
Відображення перед податковою інспекцією	У вигляді поточного рахунку	У вигляді поточного рахунку	Як вкладний рахунок	
Можливість вільного користування коштами	+	+	+	-
Повідомлення фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань	Не потрібно	Не потрібно	Обов'язково в разі наявності офіційно оформлених працівників	
Процент доходу від зберігання коштів на рахунку, %	0,1	0,2...17	до 18	до 25
Перерахування коштів на рахунок	За допомогою платіжних доручень	За допомогою платіжних доручень без оформлення договору вкладу	Після підписання договору строкового вкладу за допомогою платіжного доручення	

Існує думка, що чим старіший банк, тим більше у ньому напрацьовані механізми вирішення проблемних ситуацій, але спиратись лише на критерій віку недоцільно, оскільки він не гарантує ступінь надійності банку.

Таким чином, використовуючи наведені методи (етапи обрання банку та банківського продукту, блок-схему, результати опитування), можна просто і швидко самостійно визначити, які банки можна вважати надійними та обрати найбільш цікавий банківський продукт. Кожен бажаючий може сформулювати свою обґрунтовану аналітично думку про банк та продукт, що пропонується.

Як вже зазначалось, на сьогодні новаторською послугою є послуга поточного рахунку з підвищеними відсотками на залишок коштів. Дана послуга в умовах нестабільної економіки вигідна як для банку, так і для підприємця, тому нехтувати нею не варто. Необхідно лише відповідально підійти до обрання банку та умов послуги, що цікавить підприємство (підприємця).

На основі даних таблиці 2 можна зробити висновок, що альтернативний поточний рахунок втілює в собі переваги як вкладного, так і поточного рахунку. Його перевага перед вкладом до запитання — відображення перед податковою інспекцією у вигляді поточного рахунку та спрощена процедура відкриття, оскільки не потрібно повідомляти про відкриття рахунку фонд соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань [5]; перевагою перед поточним рахунком є більша ставка на залишок коштів на рахунку.

Отже, можна зробити такі основні висновки:

— додаткове фінансування за допомогою банківських послуг з обслуговування коштів підприємств на рахунках досі мало використовується, але є перспективним і вигідним видом фінансування, який можна віднести до внутрішнього фінансування;

— кожне підприємство зобов'язане зберігати свою виручку на рахунках у банку у випадку, якщо її розмір перевищує ліміт каси підприємства, підприємство законодавчо пов'язане з банком, тому в умовах кризи необхідно відповідальніше і обережніше підходити до обрання банку та його послуг;

— запропонована схема обрання банку та його послуг, розроблена на основі опитувань керівників підприємств та практичного досвіду роботи в банку, може використовуватись при обранні найменш ризикованої послуги та банку.

Література

1. Закоморний, С.М. Розробка науково-практичних основ ефективності використання фінансових ресурсів підприємства: автореф. дис.... канд. екон. наук / С.М. Закоморний. — Суми, Сум. аграрн. ун-т, 1997. — 19 с.
2. Савелко, Т. Теоретические аспекты рынка банковских услуг / Т. Савелко // Економіка України. — 2007. — с. 12 — 15.
3. Про порядок відкриття, використання і закриття рахунків у національній та іноземній валютах [електронний ресурс]: інструкція, затв. постановою Правління НБУ від 12.11.2003 р. № 492, зареєстр. в М-ві юстиції України 17.12.2003 р. за № 1172/8493. — <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=z1172-03>. — 01.04.2009 р.
4. Статистична інформація [електронний ресурс] / Інформаційне агентство “Український фінансовий сервер”. — http://www.ufs.kiev.ua/market/bank_compare.php?sort=8. — 01.04.2009 р.
5. Про затвердження Положення про порядок здійснення банками України вкладних (депозитних) операцій з юридичними і фізичними особами [електронний ресурс]: постанова Правління НБУ від 3 грудня 2003 р. за № 516. — <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=z1256-03>. — 01.04.2009 р.

Рецензент д-р екон. наук, проф. Одес. нац. політехн. ун-ту Продіус І.П.

Надійшла до редакції 27 березня 2009 р.